

Sis sepulcres il·lustres i la tomba d'un brivall

Set gironins que reposen als cementiris de Barcelona

Prudenci Bertrana, Ramon Turró, Narcís de Carreras, Pere Farró, Francesc Tomàs, Celestina Vigneaux i Vicente Carreras foren contemporanis. Els uns varen néixer a Girona, d'altres no, però tots hi deixaren empremta. Molts varen passar-hi l'adolescència estudiant a l'institut. Tots varen destacar en la societat del seu temps, ja fos en la política, les belles arts o en la seva activitat professional. Per circumstàncies diverses, tots deixaren la ciutat i acabaren establint-se a Barcelona, on finalment hi varen trobar la mort.

Text > **JOAN BARBARÀ**, estudiós de la cultura

Fotos > **ARXIU JOAN BARBARÀ**

El pintor, escriptor i periodista Prudenci Bertrana va néixer a Tordera, l'any 1867, en el si d'una família de propietaris rurals d'ideologia tradicionalista que, en finalitzar la Tercera Guerra Carlina, s'instal·là a la Rodona. Prudenci va cursar el batxillerat a l'Ins-

titut de Girona i posteriorment es va traslladar a Barcelona, on inicià estudis d'enginyeria industrial (que no va acabar). El 1885 començà la seva formació pictòrica apuntant-se a l'escola La Llotja de Barcelona. El 1890 retornà a Girona i es casà amb Neus Salazar. S'establiren al carrer Hortes, on va néixer la seva filla Aurora.

El seu pare, un home conflictiu, deixà en morir diversos plets oberts que costen a la família tot el seu patrimoni. Perduts tots els masos i els camps de Tordera, Prudenci Bertrana es guanyà la vida a Girona exercint la pintura en totes les seves vessants. Donà classes, pintà quadres, exvots, rètols... El 1892, amb el pintor Joan Brull, fundà a la plaça del Correu Vell la Gran Acadèmia Moderna. Sis anys més tard, guanyà la plaça de professor de l'Escola Municipal d'Art.

En l'exposició, clausurada el passat mes d'abril, que el Museu d'Història ha dedicat a Prudenci i Aurora Bertrana, es deia que «en el tombant de segle, Girona viu una gran efervescència cultural. Un grup d'intel·lectuals es proposa renovar el panorama artístic de la ciutat tirant endavant iniciatives com els Jocs Florals o les revistes *Vida* i *Enderroch*».

>> *Sepultura de Pere Farró al cementiri de les Corts.*

És en aquest context que Prudenci Bertrana pintava i va començar a escriure.

El 1898 va publicar a *Lo Geronès* el primer conte (*Les meves veïnes*). Vivint a Girona, va escriure les novel·les *Violeta* (1899), *Josafat* (1906), *Nàufrags* (1907) i el recull de narracions *Crisàlides* (1907). Al mateix temps, seguia pintant i col·laborava en mitjans de premsa de Girona i Barcelona.

El segon semestre de 1910 va dirigir l'efímer diari republicà *Ciudadanía*. En aquest rotatiu, Bertrana hi va reproduir un article que anteriorment havia estat publicat, sense conseqüències, a *Vida Socialista* de Madrid, però que ara els militars varen considerar ofensiu per a l'exèrcit i la pàtria espanyola. Per aquest motiu Bertrana va ser denunciat, jutjat i condemnat per un tribunal militar.

El 1910, quan acabava de commemorar-se el primer centenari dels Setges, Prudenci Bertrana i Diego Ruiz (director del manicomi de Salt) publicaren el llibre *La locura de Álvarez de Castro*. Aquest escrit provocà un gran escàndol i fou contestat contundentment per la premsa conservadora, que ja no havia vist amb bons ulls la trama de *Josafat*.

La Girona reaccionària d'aquells anys no va acceptar un home lliure com Bertrana, que, el 1911, va deixar la ciutat i es va traslladar, amb la seva família, a Barcelona.

A la ciutat comtal hi va exercir el periodisme, dirigint els setmanaris satírics *L'Esquella de la Torratxa* i *La Campana de Gràcia*, i va col·laborar també en la revista *Ofrena* i en els diaris *La Publicitat*, *El Poble Català* i *La Veu de Catalunya*.

Malgrat que va continuar escrivint i publicant llibres, les circumstàncies personals (va haver d'enterrar tres fills) i la inestabilitat econòmica van fer que no s'acabés d'integrar mai a Barcelona, una ciutat que sempre va percebre com un territori hostil.

El 21 de novembre de 1941 va morir al cap i casal i va ser enterrat al cementiri de les Corts, on avui descansa envoltat de futbolistes, rere una làpida on hi diu «Família Quintana».

Ramon Turró i Darder

Tot i que deia que havia nascut a Girona i que l'havien batejat a l'església del Mercadal, el cert és que Ramon Turró i Darder, veterinari, biòleg i filòsof, va néixer a Malgrat de Mar el 8 de desembre de 1854. Va cursar els estudis primaris a l'Escola Pia de Calella i als 12 anys

va anar a Girona, a estudiar el batxillerat a l'Institut.

Josep Pla deia que Turró va començar estudis eclesiàstics al Seminari de Girona, però aviat va orientar la seva vida cap a les ciències. Va estudiar, en dues etapes, la carrera de medicina (que no va acabar), i finalment es va llicenciar en filosofia i lletres i en veterinària.

L'escriptor de Llofriu era un gran admirador del doctor Turró, i deia que aquest era un home molt complex: «En el terreny científic va fer aportacions en els àmbits de la fisiologia, biologia, immunologia, bacteriologia i veterinària. Com a pensador va treballar en els camps de la filosofia i la psicologia, i en els aspectes econòmics va ser inversor en borsa i fabricant i distribuïdor de productes farmacèutics».

El doctor Ramon Turró, que va ser director del Laboratori Microbiològic Municipal de Barcelona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans i d'altres associacions científiques, morí l'1 de juny de 1926 i està enterrat al cementiri de les Corts.

Un cop traspassat, es desfermà una viva polèmica a la premsa catalana, particularment a *El Correo Catalán*, *La Veu de Ca-*

talunya i *La Publicitat*, per esbrinar quin era el seu veritable lloc de naixement. En aquesta controvèrsia hi participaren, entre d'altres, Joaquim Ruyra, Carles Rahola, August Pi i Sunyer, mossèn Fèlix Paradedà i el doctor Leandre Cervera.

L'any 1931, l'Ajuntament de Girona va decidir dedicar-li un carrer i, el 1933, una escola (l'actual Col·legi Verd).

Narcís de Carreras i Guiteras

Va néixer el 1905 al carrer Ample de la Bisbal d'Empordà, on va cursar l'escola primària, i després va anar a Girona, on va estudiar primer el batxillerat i després magisteri. El seu primer destí com a mestre va ser Bonmatí i després es va traslladar a Barcelona, on va exercir a Sant Just Desvern, en una escola privada.

Paral·lelament, va començar a estudiar dret i va presidir l'Associació Catalana d'Estudiants Catòlics. A la mateixa època va començar a escriure a *La Veu de Catalunya*.

Va militar a la Lliga i es va presentar per Girona a les eleccions de 1932. Va col·laborar estretament amb Francesc Cambó, de qui fou marmessor.

Després de la guerra exercí l'advocacia i, entre moltes altres coses, va ser

>> Sepultura de Francesc Tomàs al cementiri de Montjuïc.

president del Futbol Club Barcelona, de la Federació Catalana de Futbol i de la Caixa de Pensions. També fou procurador a corts pel terç familiar, entre els anys 1967 i 1971, representant la demarcació de Girona.

Essent president del Futbol Club Barcelona, va encunyar la idea que «el Barça és més que un club». Des del 1991, descansa a la vora del Camp Nou, al cementiri de les Corts, molt a prop de Ricard Maxenchs, el llegendari cap de premsa de Josep Lluís Núñez, autor d'una altra frase que va fer fortuna: «Alguna pregunta més?».

Pere Farró i Llorella

Va ser un pintor paisatgista precoç, que, tot i morir als 25 anys, va aconseguir un cert reconeixement en l'àmbit català. Va néixer a Sarrià de Ter el 1894, encara que la seva família es va traslladar a viure a la rambla Verdaguier de Girona quan tot just era un marrec. Nascut el mateix any que Fidel Aguilar, que era de la Cort Reial, compartí escola amb ell, la promoció artística de Rafael Masó i la fatalitat del destí, que els feu morir massa joves.

Pere Farró debutà com a pintor a la Sala Athenea, en una exposició col·lectiva inaugurada el 10 de desembre de 1916. Posteriorment, animat per l'advocat i escriptor Eusebi Isern, es traslladà a Barcelona, on va ser l'ànima de l'Agrupació d'Artistes Catalans, que exposaren diverses vegades, amb un notable èxit, a partir de 1919, a les Galeries Dalmau.

A Barcelona, col·laborà activament en la revista literària *Ofrena*, on va publicar crítiques d'art, a banda de ser-ne l'autor de la capçalera. Il·lustrà el llibre *Les cançons de l'instant*, de Jaume Maurici, amb l'estètica del gravat, una disciplina en què també destacà.

Quan semblava que tenia un futur brillant al davant, emmalaltí de tuberculosi i morí, quan acabava de complir els 25 anys. Està enterrat al cementiri de les Corts.

Francesc Tomàs i Martín

Nascut a Girona el 7 de novembre de 1900, Francesc Tomàs va ser l'únic batlle de la Lliga que va tenir la ciutat en el període republicà. Vinculat per via familiar al sector industrial, va començar a treballar de mecànic als 17 anys, tot just acabar els estudis. En morir el seu progenitor, Francesc Tomàs Maruny, quan ell tenia 23 anys, va ser admès com a gerent a la foneria Tomàs, Solés i Cia.,

que uns anys abans havia fundat el seu pare amb dos socis més.

Afiliat al Centre Catalanista, Francesc Tomàs va ser elegit regidor a l'Ajuntament de Girona en les eleccions municipals de 1931. El 1934 es tornà a presentar com a cap de llista d'Unió i Defensa Ciutadana, la candidatura que va guanyar les eleccions, i, consegüentment, fou elegit alcalde de Girona.

En el curt període que va ser batlle, destaquen dos fets: l'inici de les obres del passeig Arqueològic i la fundació de la Central Lletera. El 1935 va ser designat president de la Federació de Municipis Catalans. A Francesc Tomàs li tocà viure els fets del 6 d'octubre, a conseqüència dels quals l'esquerra el desposseí de l'alcaldia durant vint-i-quatre hores. Restituït l'ordre constitucional, en la Comissió de Govern del 10 d'octubre, proposà felicitar l'exèrcit per la rapidesa i l'eficàcia amb què havia restablert la situació.

Malgrat això, i conscient que els mateixos que havien restituït l'ordre havien omplert també les presons de conciuata-

>> Narcís de Carreras.

dans seus, es va posar al servei de les famílies dels empresonats i va demanar l'indult per al comandant Pérez Farràs i per al capità Escofet. En aquest sentit, cal dir que en el Ple del 7 de novembre, l'oposició reconegué les gestions que, «obeint a sentiments cristians i de ciutadania», l'alcalde havia fet per millorar les condicions dels presos.

Amb l'experiència del 6 d'octubre i veient que els ànims estaven molt exal-

>> Autoretrat de Prudenci Bertrana.

tats, el 18 de juliol de 1936 Francesc Tomàs va deixar la ciutat i, amb Manuel Bonmatí, emprengué el camí cap a l'exili. S'establí a París, on s'incorporà a l'Oficina de Premsa i Propaganda, organitzada per Joan Estelrich i finançada per Francesc Cambó.

Un cop acabada la guerra, quan va poder tornar es va instal·lar a Barcelona, on va dirigir el Banc de la Propietat. La mort el sorprengué quan estava a punt de fer 59 anys. Està enterrat al cementiri de Montjuïc, en un indret assolellat, que té unes vistes magnífiques sobre el port i la mar Mediterrània.

Celestina Vigneaux i Cibils

Moltes dones han hagut de lluitar per aconseguir tenir visibilitat en una societat dominada pels homes. Si això passa ara, era molt més evident durant el segle XIX, quan les dones havien de treballar, pel cap baix, el doble que els seus col·legues masculins per tal que els reconeguessin les seves capacitats. Una d'aquestes dones extraordinàries va ser la pedagoga Celestina Vigneaux. Nascuda a Girona el 1878, quedà òrfena quan només tenia 4 anys i fou educada per un oncle matern que era sastre. Va estudiar magisteri i va exercir de mestra a Madrid i a Barcelona. El 1902 es casà a Girona amb Pere Corominas.

Mare de vuit fills (un d'ells, el fillolleg Joan Corominas), la maternitat no li impedí desenvolupar la seva carrera professional com a ensenyant. Va viatjar per Europa, amb Rosa Sensat, per tal de conèixer noves experiències pedagògiques. Fou pionera de l'avantguarda educativa i una de les introductores del mètode Montessori a Catalunya.

El 1927, va formar part de la comissió organitzadora de l'homenatge que Girona va tributar a Josep Dalmau i Carles amb motiu de la seva jubilació. Després de la guerra, s'exilià amb la seva família a l'Argentina. Retornà al país el 1948 i s'instal·là a Barcelona, on va morir l'any 1964. Està enterrada al panteó de la família Corominas, al cementiri de Montjuïc.

L'Ajuntament de Girona li va dedicar una plaça l'any 2006.

... i un brivall

Atenent el sentit negatiu del mot, podríem dir que Vicente Carreras i Suñer va ser un *espavilat*. Nascut a Girona el 1834, en el si d'una família de l'alta burgesia, va ser un pro-

pietari important, un banquer influent i un polític astut, que actuà exclusivament en l'àmbit municipal.

Entrà en política guiat pel partit Liberal i Dinàstic, el 1887, quan va ser elegit regidor. Era un home de caràcter fort, treballador però sense gaires escrúpols i sobretot polèmic. Estigué a la primera línia de la política local durant catorze anys.

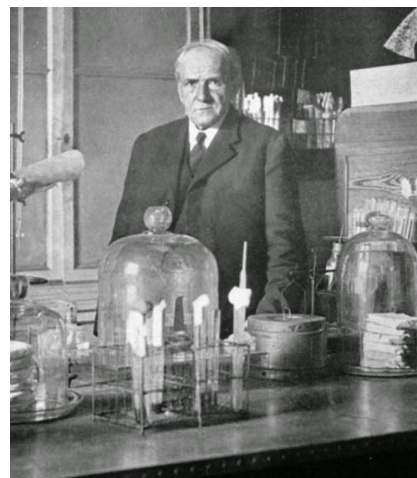
Habitual dels jutjats, pledejà, entre d'altres, amb el comte de Foxà i amb el director del *Diari de Girona*. Essent tinent d'alcalde, protagonitzà nombrosos escàndols urbanístics i fins i tot va ser capaç de muntar una empresa fantasma, presidida per un empleat seu de l'oficina bancària, per tal d'afavorir un familiar que optava al concurs del servei de neteja de la ciutat.

La seva ambició no tenia límits, i al final, quan ja era fora de l'Ajuntament, s'arriscà massa en els seus negocis i, malgrat ser conseller del Banc d'Espanya, a començaments de 1912, l'autoritat monetària li va intervenir el banc i la judicial li va embargar tots els béns.

Vicente Carreras, que al llarg de la seva vida n'havia fet de tots colors, aquest cop, amb 78 anys, aclaparat pels fets, va fugir de Girona, i malgrat tenir una ordre de crida i cerca, mai no va ser detingut. Morí a Barcelona el febrer de 1915 i està enterrat al cementiri de Montjuïc, molt a prop de mossèn Cinto, en un columbari que té una làpida amb l'epígraf «Família Revert Font».

>> Celestina Vigneaux amb Pere Corominas a Girona, el 1902.

>> Ramon Turró i Darder.

>> Sepultura de Vicente Carreras al cementiri de Montjuïc.

